

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**IOAN. PETRI || MAFFEI, || BERGOMATIS, || E SOCIETATE ||
IESV, || HISTORiarVM || INDICARVM || LIBRI XVI. ||
SELECTARVM, ITEM, EX || INDIA EPISTOLARVM || LIBRI
IV. ||**

Maffei, Giovanni Pietro

Coloniae Agrippinae, Anno M.D.XC.

VD16 M 105

Historiarvm Indicarvm Liber Sextvs.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-64627](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-64627)

HISTORIARVM INDICARVM

LIBER SEXTVS.

IN ARVM regio, quam hodie Cinnam vulgus appellat, vltima terrarum Asiæ, ab Oriente, & à Meridie, alluitur Oceano, quæ Sericum, vel Eoû prisci dixerunt: ab Occidete Indiam vltiorem attingit: à Septentrione, cingitur Massagetarum, Scytharumque limitibus. Multo latius quodam imperasse gentem, annales ipsorum, ac litteræ, & veterum ædificiorum illustria monumenta, & complures, in India præsertim, ab ijs denominatæ nationes, haud obscure testantur. Sed cum sua ipsi mole viribusque fatigarentur (quod à Carthaginensibus in re simili factum legimus) spontè misso veluti sanguine, & castigata luxuria, intra hosce fines recepere sese; grani proposito edicto, ne quis iniussu magistratuum excederet. Regna, seu prouincias vastæ magnitudinis, numerant quindecim cum sua cuiusque metropoli: ad mare sex, mediterraneæ reliquæ. Tellus, quod maxima ex parte intra temperatæ plagæ terminos continetur; radiosque Solis, suapte natura vitales puro ac patienti excipit sinu; sic fit, vt saluberrimo cælo, & purioris auræ dulcedine perfruatur; ac simul inclytæ fertilitatis gleba, frugû omnis generis fundat copiam bifero triferoque prouentu. Accedit ad eximia soli fecunditatem, summa cultorum industria. Et infinita est multitudo, quippe subolescente

in dies prole, & in alienas regiones migrationibus interdictis. Neque in tanta mortalium turba cessare cupiam licet. non priuato dedecore tantum, & proximi cuiusque probris ac iurgijs; verum etiam publicis moribus legibusque delictis plectitur. Itaque rustici homines nullam agrorum incuria squalere patiuntur. Saltus & collina pinu vitibusque; campi & planities; oryza, hordeum frumento, ceterisque segetibus nitent. quamquam vitibus more nostro non exprimunt merum, sed vitas quodam condimenti genere in hyemem aduare mos est. ceterum ex herba quadam expressus liquor admodum salutaris, nomine Chia, colligitur hauritur, vt apud Iaponios: cuius maximum neficio, pituitam, grauedinem, lippitudinem auerunt; vitamque bene longam, sine vilo ferme languore traducunt. oleis alicubi carer: sed earum genere non desunt plantae, quae humorum vicijs praesentibus. Pascua sunt etiam gregibus alendis vberissima in hortis egregie cultis cum alia nostri orbis praesentibus, tum saporulissimos melopepones, suauissimos melones, optima pruna ficusque, & medica citreaque; varietate maxima ac saporis, apprimè generosa mala conspiciunt. Ad haec, perspicui fontes, & miro colorum decore odorumque fragrantia flores ac rosae perennantes flumina verò, quae magnas quoque patiantur naves pisciferae & amena, viridissimo riparum vestitu praesentibus aruis intersuunt. Quin, & ora maritima praesentibus introrsum aestuarijs ad omnium rerum praesentiam inuehendam euahendamque, facili pateat accessu. Ingentem praeterea volucrum & ferarum varietatem ad aucupium ac venatum, paludes, luci, saleusque suppeditant. Metalla auri, & argenti, & ferri praesentibus, & alia, incolae effodiunt. Margaritas, & praesentibus

cipuæ nobilitatis vasa fictilia, quæ vulgo porcella-
 na dicuntur; pretiosas pelles ad frigus arcendum;
 itemque gossipij, lini, lanæ, bombycisque, & serici
 fila, vestemque omnis generis mittunt innumera-
 bilem. Saccari, & mellis, rhabarbari, casuræ, minij,
 glastique tingendis vestibus expetiti, prouentus
 ingens: odoramentis cum alijs abundanti; tum præ-
 cipuè molco (cuius nullam apud Latinos Græcos-
 ue scriptores mentionem inuenio) è feris qui-
 busdam, vulpecularum effigie, crebro verbere e-
 nectis, dein putrefactis. Denique, nihil aliunde, non
 ad victum modò cultumque; sed ne ad delicias
 quidem ac voluptates requirunt. ac proinde nulla
 sub Sole gens est, apud quam aliarum gentium o-
 pes æquè consistant. quippe vendentibus cuncta Si-
 nis, nihil inuicem redimentibus, nisi fortè in vsum
 tectorij cuiusdam odorati, piper ex India. Neque
 erat externo commercio locus; ni Sinam infinita
 quædam teneret argenti cupiditas. id præferunt
 auro; & cum indidem effossum, tum è remotis re-
 gionibus illatum, auidissimè accumulant. Iam de
 ædificijs, priuatissq; ac publicis operibus explica-
 re, infinitum sit. Vrbes præcipuæ magnitudinis ce-
 lebrant fermè ducentas: inferioris autem ordinis,
 longè plurimas. porrò castella & pagi, quorum
 nonnulli tribus familiarum millibus incoluntur;
 viciq; passim ita multi sese offerunt, vt summa ini-
 ri vix possit. sunt autem egregio situ plerique: sca-
 tent aquis, procera circumdati sylua; ex qua turri-
 tæ prædiuitum aratorum eminent domus. Porrò,
 dispersæ in æstiuos maximè secessus nobilium vil-
 læ, opere in primis eleganti; vel ad opacas am-
 nium ripas garrulos auium concentus, & fugien-
 tis aquæ lene murmur excipiunt; vel è montium

Q s iugie

ingis verticibusque, subiectos vallium anfractus
 & vasta maris ac terrarum spatia, longe lateque
 spectant. Sed ipsarum præcipue urbium pulchritudo
 mira. Navigabilibus impositæ fluuijs, ac
 dum profunda & lata fossa, mœnibusque cinguntur
 quadrati ab imo lapidis, lateritiæ ad summum
 structura, lateres autem, ex eodem argilla genere
 quo porcellana vasa, confecti, & calce optima
 terliti, in eam duritiem ac firmitatem breui
 tempore coalescunt, vt ferramentis postmodum
 factari vix possint. crassitudo mœnium, quantum
 & alicubi sex capit homines: additis ad prospectum
 pergulis, ac mœnianis, & occultis ambulatio-
 nibus, qua præfecti oblectationis causa per
 pomerium, intra extraque, libero ad circuitum
 ratio, senis in ordinem equitibus patet. Ad
 quos autem ictus, modico intervallo, turres
 propugnacula prominent, artificiosis constructis
 stigijs; & podijs elegantibus adornata. Ex ijs
 mœnibus cum quædam ante bis mille annos
 constructa; nullam tamen in eis rimam, aut
 aut labem aspicias. aded seuerè, acriterque
 recta ab regijs curatoribus exiguntur. Urbis
 totius, ea ferme dimensio est. Latissimæ viæ
 interfecantes, perpetuo tractu, qui lustrari
 possit, præcipuas quattuor portas aperit
 præferratas, ornatu magnifico, adituque
 ctum præclaro. Ab hisce rectis vijs, alia de
 que transuersa, priuata & publica ædificia,
 que distinguunt. Et ab utroque latere viarum,
 runt porticus, quæ comitantem plebem,
 brum atque institorum apothecas ac tabernas,
 pestatum iniuria vindicent. iam verò, è lapide
 sores vt plurimū, & quidem summo artificio

fecti cum inscriptionibus fornices passim vifuntur. quæ monumenta, magistratu abeuntes, regij præfecti relinquunt, magistratibus autem ipsis, celeberrimo loco stant ampla & operosa prætoria, cultissimis hortis, capacibus piscinis, fontibusque pellucidis, & varijs aquarum deriuationibus ad omnem animi remissionem instructa. Nec desunt auaritia, & ferarum septa, & operis topiarij tonsiles syluæ, luciq; densissimi, & distincta florib; præta: vt singulæ præfectorum domus oppidi prope modum instar obtineant. Priuatorum ædes, circa maritimam oram humiles, mediterraneis verò locis, multiplici contignatione tolluntur, vel pictura decoratæ, vel opere albario candoris eximij. A primo ingressu panditur atrium, armarijs circumquaq; dispositis: in quibus inanum Deorum statuæ collocantur. accedunt lacus pleni piscium, ac pensiles horti, materia in ædificationes vtitur mirè læuigata, & certo lenocinijs genere in auri colorem ac splendorem adducta. Pari læuore tegulum est, calce spissatum atq; commissum ad pluuias arcedas: durantq; seculis tecta talia, extremis imbricibus è marmorato pereleganter elaboratis. ad singulas verò ianuas, viridi opacitate arbores ad lineam directæ consurgunt: quarum gratissimo aspectu, quasi pabulo quodam, oculorum acies quilibet fatigata reficitur. Porrò vrbes, præterquam quod magnis, vt dixi, fluminibus plerq; alluuntur; sunt etiam quæ, ad subuectionis euectionisq; commoditatem, canales nauium capaces introrsum admittant, quales multis locis apud Belgas, & alicubi etiã in Italia cernimus; marginatis vtrinque semitis ad terrestre iter adstructis, lapidei quoque pontes egregiè facti, non ad oppida solù, sed etiam

in 2-

in agris plurimi, quæ flumina propter altitudinem
 pilas arcusq; reijciunt; ea, confertis & conturbatis
 navibus pro ponte iunguntur, sin ex imbecillitate
 hementius intumuerint; solutis interim orbibus,
 viatorè, gratuita cymbæ, Regis impensata mittunt.
 Iâ, voraginibus, & hiatibus terræ, & montibus
 nantibus aquis, quæque alia ad iter impediunt
 sunt, publicè occurritur, quin etiam, asperis
 locis ad montium latera excisis cautibus, videri
 tescunt, ea molitione sumptuque, vt Romanis
 eo genere magnificentiam non requiras. Tempore
 etiam cum turribus, culminibusque spectantibus
 cer alioqui Deos contemnant Sinæ) pulcherrima
 & maxima, Trans pomœrium dein, præfertur
 mare, suburbia, eodem ornatu, & laxitate vitæ
 aduenas ferme ac negotiatores frequentissimos
 uersorij, & cauponis accipiunt; in quibus, præter
 delicatas de gentis more potiones, omnium
 generum cocti, crudi que prostant cibi, & ex
 sita cupedia, Sunt autem Sinarum populi (quæ
 admodum eiusdem plagæ alij) prout ad Septentrionem,
 onem, vel ad Meridiem vergunt; magis autem
 zneo colore, vel candido: simis naribus, ex
 admodum ocellis, rara barba, longis crinibus,
 accuratè comptos, & in verticem coactos illam
 ant, & oblongum ex argento clauum in laqueum
 inferunt, neq; tamè vna est omnibus capillorum
 ratio, quippe, cælibes, comam à fronte dissecant;
 mariti, confundunt; atq; hæc præcipue
 ordinem vtrumque distinguit. Primarij, ac
 tes, qui que militiam exercent; versicolore
 plebeij ac pauperes, lino, seu gossipio teguntur
 pora, nam apud Sinas lana, cum maxime superflua
 minimè textitur. Sagis ad veterem Hispaniam

fuerudinem vtuntur, media sui parte crispis ac rugosis; cæterum fusa & explicata lacinia, & laxis manicis: ipsum verò sagum, ab læua parte consibulant. Accedit talaris tunica, quam qui è regia sunt stirpe, vel superiore aliquo magistratu funguntur, circa baltheum maximè; cæteri limbo tenuis acupingunt. Caput operiunt præcelso ac rotundo pileo, è tenuissimis virgulis atro filo prætextis. Caligas induunt affabrè factas, & elegantes cothurnos, aut calceos hombycino obstragulo perpolitos. Vestimenta per hyemem pretiosis murium Scythi corum pellibus, quas vulgo martas, vel sabellinas vocamus, calore admodum suavi, & ventis impenetrabili densitate suffulciunt; iisdemque separatim pellibus circumfouent colla. Molestias flatuum, munitis egregiè fenestris, ac specularibus prohibent. Per æstatem verò, ad reliqua remedia caloribus leniendis, illud etiam accedit. Subterraneos idoneo loco effodiunt specus: inde conceptam auram, intensiorem aut remissiorem, prout libuerit, per omnes ædium partes admirabili machinatione dispensant. Mulieres, circa curam capitis multæ sunt, crines diu pexos concinnatosque in summo circumligant vitta gemmis auroque distincta. reliqui corporis ornatus, minimè lasciuus. Præcipuam decoris ac formæ laudem, in pedum breuitate & exilitate constituunt: atque ob id ipsum, tenellos ab infantia fascijs perquam arte constringunt. Magnus apud nobiles matronas honos pudicitia: raro visuntur: nec in publicum prodeunt, nisi gestatoria sella, prætextis ex omni parte velis, & occultæ speculationis causa, reticulatis ex ebore fenestellis ad latera appositis, succollant terui, magna vndique stipante

pante familia. Deprehensum adulterium xxi
 ri ac foemina, capite luitur. Ad nuptias, dotem
 viro foemina, sed vir foeminae defert. Singularem
 res in matris familias numerantur loco: pellis
 procul à conspectu varijs locis aluntur. Prae-
 tis ac meretricibus (ea fere mancipia sunt) pro-
 um ac separatim in suburbijs domicilium e-
 nam lunarijs periodis duodecim ita con-
 vt tertio quoq; anno ad duodecim vnam ad-
 Principium, à Martij mensis nouilunio au-
 tur. Eum diem publica hilaritate, natalem qu-
 suum priuata gratulatione concelebrant. m-
 sibi & sportulas inuicem mittunt, apparatus
 dein epulis, noctu praesertim, exquisitissimi
 ponuntur ludi. Comoedias, ac tragoedias ex-
 tumptuosas, vel fabulis in praesens à poeta
 etis, vel actionibus è vetere hiltoria repe-
 petoristae, aetalogi, praestigiatores, mimi
 desunt. parietes fornicelque viridi fronde,
 cantibus rosis, & pretioso peristromate
 untur. fragrant odoramentis ac floribus v-
 sis funalibus ac laternis, arbores, pergulae, fer-
 collucent: neruorum pullustibiarum vocum
 centu omnia perfonant. Conuiuiorum autem
 tio est talis. Inuitatur multi, propria singulor-
 fa, aut summum binis, apponitur ex ligno
 star ebeni splendidissimo, varijs syluestrium
 xime rerum figuris, ac certis linearum dec-
 (quo in genere Sinæ admodum excellunt) cap-
 latim ex argento, vel auro discurrentibus. Ea
 ra nitoreq; pro mappa est. serica frontalia de-
 humum vique dependent. Conuiua fucatis
 dent cathedris, praemolli, vt apud nos, culcitras
 gratiorem quiete obductis. Inde elegantissim

num canistri fertis redimiti, onusti baccis pomis-
ue, toto margine disponuntur. Intra id veluti sep-
tum, admirabili structura cætera exsurgunt dapes,
cumq; sagina omnis generis, ferina æquæ ac dome-
stica, & piscibus, ostreisq; & cunctis fermè illece-
bris, & condimētis abundant; suilla tamen præci-
pue caro summorū pariter & infimorum expetitur
mensis: neq; ex alio vllō animali copiosior ganea.
Cibos digitis atrectare (vt sunt vulgo munditia-
rū diligentissimi) rusticitatis putant, bracteatis pa-
xillis, vel argēteis aureisue fascinulis, cōcisa minu-
tim frustra in os inferunt. Exiguus poculis crebro
haustu sedant sitim: & magno cū honore verborum
mutuō sibi propināt. Miro interim silentio atq; or-
dine lances ab attriensibus inferunt: & in singula
fercula mensæ instrumentum omne mutatur. Hæc
separatim viri, ac matronæ item seorsum (quæ ma-
ritorum zelotypia est) eodem apparatu in penetra-
libus conuiuantur. Salutandi ritus, inter plebe-
ios, eiusmodi: læuam in pugnum compressam
obregunt dextra. ambas dein pectori sepius admo-
uent, & simul, accommodato ad gestum sermone
demonstrant, amicum sibi conditum hæere in
medullis. At primores, brachijs arcuatim exten-
sis, ac digitis vtriusque manus implexis, identi-
dem sese ad terram vsque summittunt: certantque
verborum officijs inter se, vter posterior, alterius
honoris causa quiescat. Opificum ac sellulario-
rum, ingens vbique numerus; & certus ordini cui-
que vicus est. sculpendi ac pingendi artem, itemq;
plasticen, toreuticen, encausticen, nec non fabri-
cas, ærariam, ferrariam, cæterasque metallicas, ac
materiarias egregiè callent. neque ad conflandos
ignes (quod vel in primis mirere) cuiusquam
egens

egent opera. quippe, certa ratione ita librata
 bulis quibusdam, atq; ad caminum aptatis, ut
 ceptam è cauernis auram perpetuò reddant
 chanica quælibet, vel ibidem excogitata, vel
 lijs terris inuecta, celerrimè arripiunt. Aene
 menta conflare; litteras imaginesq; subiectis
 lo typis excudere (quibus commentis Euro
 centibus adèdò gloriatur) vetustissimo in vni
 Sinas esse, compertum est. Accedit ad artium
 tormentorum, quòd ex ijs quædam soluta
 unt; perque partes imposta baiulis, aut ium
 quocunq; opus est, sine vexatione circum
 Ad scribendum autem, arctas & oblongas
 bent è leui admodum ac tenui papyro p
 neque versus ab læua ad dextram, vt Graeci
 que ab dextra ad læuam, vt Hebraei; sed ad
 ab summo perducunt. cuius generis imp
 volumen, atque inde transmissum, Romæ
 cano, itemque in Laurentiana Philippi Re
 bibliotheca videre me memini. Litteris vtunt
 lut Aegyptijs, quas hieroglyphicas Graeci
 Eæ singula singulis nominibus seruiunt, at
 iam integris interdum sensibus. Ita fit, vt
 Sinæ, varia lingua, quippe tam multis regi
 tamque disunctis, vtantur; tamen, quæ
 consignata sunt, peræque omnes intelligat
 suum cuiusque nationis atque prouinciae
 insuper & communis eruditorum est serm
 tinæ apud nos linguæ respondet, vulgo Man
 num appellant. hoc aulici, scribæ, iurisco
 iudices, magistratus vtuntur: huic impend
 dant operam. Qui per plateas erret otiosus,
 pra docuimus, vel manum supplex ad super
 rigat, ferme est nemo. Mancii, vel aliqua part

poris debiles, vel morbo impliciti grauiore, quam
vt sibi parare victum vlllo modo possint; cognatis
affinibusue alendi attribuuntur a magistratu. si
propinqui desint; vel propter inopiam alendo
non sint; causa probè cognita, ne quid subsit frau-
dis, in regia valetudinaria deportantur. Lumini-
bus capti, si premat egestas, pistrino ac mola;
manci, aut quoquo modo mutili, dum supperunt
vires, alijs alij ministerijs affiguntur. Denique
nullus inertia, vel ignauia locus est. Itinerum spa-
tia hoc pacto distinguunt. Minimam omnium men-
suram patrio nomine vocant Li. hæc, interualli
continet quantum æqua planitie, die puro ac se-
reno, vox humana percurrit. Li decem, vnum ex-
plet Pū, quod Hispaniensi fermè leucæ respon-
det; siquidem Pū dena, diei vnus iter efficiunt,
quod vulgo ychan appellant. Peregrinationibus
autem, non iumenta modò, sed etiam varij gene-
ris cissa, lectica, pileta deseruiunt: accedunt rhe-
dæ ac vehicula partim equis iuncta, partim etiam,
vbi camporum æquora patiuntur, velis euntia.
Nec verò minus peritè, ac scienter aurigæ quàm
nautæ, & gubernacula moderantur, & varia ve-
lorum inflexione, prolato vel reducto, prout opus
est, pede, ventos excipiunt. Pretia rerum (vt quon-
dam in Latio) non moneta nummisue; sed, ne lo-
cus adulterio pateat, concisi maximè argenti pon-
dere metiuntur: atque in id ipsum, forfices, & ha-
bilem trutinam ligneolæ inclusam thecæ, in sinu
circumferunt, ad maiora verò pondera, cum lanci-
bus libram, publicè probatam obsignatamq; habet
domi. teruntios duntaxat ex ære publica forma
percutiunt, gestantq; pertufos in linea, supplendis
argenti pretijs. vel etiam ad quisquilias coemen-
das. Ni-

R

das. Ni-

das. Nihil quod vili vsui possit esse, perire
 curiam sinunt. excrementa sordescunt; ad sterco-
 dum agrum; vilissima scruta, in chartarum
 nas; ipsa denique canum ossa, in calaturam
 tilia conferunt. Fœneratores, utpote reip-
 xij, cum alijs pœnis, tum pecunia multam
 fœnore deprehensa. debilibus tantum
 ex infima plebe, ad sustentandam inopiam
 vsuræ nomine exegisse impune est. Suarum
 mercium institor, descriptum indicem; p-
 pole etiam singulorum simplicium que
 specimen ipsum coguntur pro tabernæ for-
 bere propositum. Ea sæpe ab ædilibus in-
 tur: neque componendi, miscendiue, nisi pre-
 ceptis vrgeat; neque composita diutius ad-
 cuiquam omnino ius est. Vocales & gestit-
 as aues enutriunt impensa cura, venduntur
 ter naturales colores, vario etiam vestitu
 que distinctas. Iam, naualium copia, ac
 maritimæ apparatus, pæne incredibilis: ad
 gè, materiam & omne instrumentum, cedunt
 & ferri optimi venæ, & lini gossipij que
 tissimæ texturæ suppeditant. Maximas
 to duntaxat mobiles (quarum supra mem-
 vulgò iuncos appellant. ex ijs partim ad-
 parantur, eminentibus ad proram puppim
 stellis: partim depressiores, ad mercaturam
 ra. Sunt quas Lanteas, quas Bancones vocant
 sex remis ingentibus; hæc tribus tantum, quæ
 vel feno in icalmum remige ad vtrunque
 structæ. Longis etiam, triremium instar, v-
 sed sine rostro; & ad amnes, ac vada sulca-
 no aluco fabricatis. Aliæ conspiciuntur, ma-
 peragrandis animi causa littoribus, auro

ro celata puppi, cubiculis, reticulatis fenestris, porticibus, pensilibus hortis pæne in maris contumeliâ exornatæ. Ad summâ, variæ magnitudinis ac formæ nauium tantâ copia est; vt præfecti orę maritimæ, si quid vrgeat subitæ rei, militares iuncos à quingentis ad mille contrahere momento dicantur. Neque vlllo tempore anni desunt classes, ad tuenda & purganda piratis maria pluribus locis paratæ. Hæ, magno totius regni bono, mercatoribus, & nauicularijs omnium nationum præstare conantur non modò tuta, sed etiam secura commercia. Carinas oblinunt certo bituminis genere mire fidei cum ad explendas rimas, tum ad teredinem & noxiâ lignis animalia prohibenda. Purgandæ verò nauis, pluribus consertam vasculis antliam, ad latera introrsum applicant eo artificio; vt vnus quilibet sedens, alterno pedû ac perleui motu, paucis horis quantamlibet sentinam exhauriat. Nauigiorum fluuialiû incredibilis copia. quippe, in ijs magna pars hominum cum coniugibus, & liberis degunt: è quibus alij vesturam exercent; alij procauponibus & institoribus, in perpetua statione sunt: nec solùm in cibos, verùm etiam in cultum, ac vestitum, ipsasq; delicias habent cuncta venalia; vt in ipso itinere ac fluuijs, urbana commoda & copiam non requiras. Sunt qui intra eas naues, altitium, atque anatum præsertim, ingentes alant turmas: & facillima est soboles; propterea quod ex ouis, non matris incubitu, sed leni tepore ex ignibus temperatis adhibito, quotquot visum est pullos excludunt. Noctu, animantes eas intra septa nauium cohibent; manè vt diluxit; in campos oryza feraces emittunt. ibi, non paruo agricolarum compendio, noxias frugibus herbas, mira quadam

R 2

audi-

auiditate depaste, sub noctem ad cymbali, fer
 pani pulsum, in suas quæq; cohortes ac recep
 la redeunt. Minutæ verò cymbæ, non fluu
 modo, sed ne marinum quidem saporis egreg
 cem interioribus incolis deesse patiuntur. V
 tempore anni, tumescentibus imbre ac nibe
 nibus, cum ad ipsas maximè fauces fœtificatio
 fa æquorei greges ex alto succedunt; confect
 vicinis regionibus haud ignara prouentus
 hominum multitudo cum retibus & vericill
 uolat. ingens captura nullo negotio fit. m
 nici nauæ à maritimis quàm optimos pise
 coemptos pretio, & vimineis conditos cor
 peruncta charta ad continendum liquorem
 ctis; mutata subinde aqua, & pabulo iniecto
 uis intima in loca incolumes vehunt. ibi ex
 stijs in ampla transfusi viuaria, & latas
 fossas, ad lautiora conuiuia popinalq; tot
 sufficiunt. Capiendi autem, cum alia sunt
 illa vel in primis iucunda. Prægrandes, ac
 sticos habent coruos, eiusmodi prædæ assue
 rum colla nodo ita laxo constringunt; vt
 quam interclusa respiratione, cibos tamen
 mittere, ac deglutire non valeant. ita è can
 milsi; admirabili solertia se se in aquas im
 pisciculos minutos ore conceptos, maiores
 rostro apprehensos, domum, vnde abiere,
 dem referunt; quoad solutis omnino faucibus
 fatietatem ipsi quoque pascantur. Ea mag
 um oblectamenta præcipua. Rei litterariæ
 pars hominum vacat. Medicas artes, & p
 & astronomica attingunt pauci: iura leges
 bent ante annos bis mille scripta, neque
 (vt ferunt) exinde mutata, his verò, quod ferunt

honestos ac magistratus aditum patefaciant, plerique certatim infudant: deq; politicis rebus, regnorumque administratione & quærunt ipsi inter se, & vbi licet, è peregrinis auidè sciscitantur. Gymnasia cū egregijs doctoribus fermè oppidatim amplè, & copiosè sustentat Rex, in ea gymnasia è ludo litterario primisq; rudimentis pueri & adolescentes leguntur. studiorum præfecti, quos cessatores, vel tardos animaduertent; obiurgant primum: dein plagis afficiunt: ad extremum ignominia notatos expellunt, ceteros, pro cuiusque profectu ac diligentia, tollunt laudibus. Ad hæc, regij censors tertio quoque anno gymnasia publicè recognoscunt. ab ijs, ingenij & doctrinæ hoc fere modo specimen sumitur, celeberrimis in regni cuiusque gymnasijs, ad eam ipsam rem, mensis & subsellijs instructa visuntur ampla & spatiosa cœclauia. In ea ex alijs prouincijs (ne quid gratiæ detur) euocati adolescentes, prætentato sinu ne quem secum inferant librum; manè cum pugillaribus includuntur, ibi à censoribus theses de repub. & regno, itemque de priuatorum controuersijs, ponuntur ex tempore. in eam sententiam, clausis ostijs, adhibitisque custodibus, pro sua quisque copia & facultate scribunt eò intentiore studio, quod in eiusmodi certamine non dignitas modò, sed etiam res vniuscuiusque disceptat, sub noctem, apertis foribus, pensa exiguntur, adscriptis auctorum nomine, origine, & patria. deinde missa iuuentute; censors per otium ea scripta perpendunt: & ex vniuerso numero tria primùm millia; rursus ex hisce, trecenta; postremò ex trecentis, nonaginta quàm optima seligunt, atque is demùm habetur sapientiæ flos; neque vltra subcernitur. quippe, to-

tidem iuris peritos, ad supplementum, in
 regna describi solenne est. Post hæc, edicite
 quo die victorum nomina voce præconis
 tianda sunt. Fit denud ex omni parte cõcur
 palmam tulere, ij cum exquisito verborum
 re magistri appellantur: atq; is dies magni
 uiorum ac ludorum pompa & celebritate
 gitur. Noui magistri, phaleratis in equis,
 omnium ordinum studio & comitatu, per
 incedunt. dein missos in regiam, referri
 in Loytias; quo maxime titulo nobilitas
 censetur: & annuum singulis honorarium
 personam tuendam attribuit, ac tum deni
 ter se amplexantur, eiusque collegij nec
 nem persandam existimant. Porro, ex
 corpore iudices, & consiliarios, & mag
 creari mos est. neque per ambitionem,
 ruptelas, nullo sui dato in imis documento
 tim ad summa transfiliunt: sed in inferiori
 bari spectatiq; gradatim ad superiora con
 Magistratum minorum ingens vbiq; nu
 maiores in vnaquaque metropoli, cum
 ma potestate quinque: neque ij indigenz,
 gis inter ignotos, odio & amore vacu
 in administrando rationem sequantur. In
 ce, omnium consensu, primum dignitatis
 rij locum obtinet. Tutan. is, quasi vicari
 munere, vniuersæ prouinciæ præpositus est
 piratis causa, proprio ac separato à reliquis
 ctis habitat loco. ad hunc grauissima quæ
 xima referuntur; pleraq; decidit ipse, ac de
 rum statu subinde Regem per litteras edoce
 ximus huic honore habetur Ponchafius, per
 vectigalium & fisci regij est cura. is cum

scribarum & custodum copia, tuetur ærarium; rationes & codices recognoscit; annua stipendia, salarialia, mercedisque distribuit. Sequitur Anchafius, qui cum consilio delectorum virorum, non de civilibus modo controuersijs ac litibus iudicat; sed etiam rei capitalis quæstiones exercet; atque ad hoc tribunal toto eo regno in causis grauioribus prouocatio est. Porro Aitan rem bellicam administrat, conscribit exercitus, comparat classes; ac precipue in id exubat, ne peregrini in vrbes ac mediterranea sensim irrepant. Aitani subest postremus omnium Luitifius, vir, militaris item rei peritus, qui ad Aitanis arbitrium, prout opus est, varias in expeditiones cum exercitu proficiscitur. Sunt qui præfectorum alia quædam tradant nomina, & plura; sed vtiq; magna omnium species: mira maiestas, ac singulis, excepto Luitifio, à consilio sunt viri decem lectissimi, verum impari dignitate. superioris ordinis quini ab dextra sedent, quod apud Sinas honori ducitur: aureo baltheo, & (qui regius est color) croceo galero: inferioris classis ab læua totidem, cingulo argenteo, & cæruleo galero distincti. Si præsidem in prouincia mori contigerit; antiquissimus è consiliarijs in locum defuncti succedit. Ex eodem numero, ad obeundam, ac lustrandam Regis iussu prouinciam, legati mittuntur. Cæterum cuncti peræquè præsides & consiliarij, regium insigne gestant ad pectus humerosque; serpentem ex auro textili. Neque minoribus præfectis, alijque, magistro custodiarum excepto, quemquam è superioribus hisce nisi de genu alloqui, aut compellere fas est. Euntibus in prouinciam, præter vestimenta, & famulos aliquot; nihil omnino vel ad iter, vel ad hospitium, vel ad cæteros vitæ vsus parandum.

dum, in singulis oppidis regij sunt parochia
 cuique pro dignitate cuncta benignè præbe
 quod si priuatis amicorum hospitij vi
 pro cibarijs numerantur pecuniæ. Inuentus
 gistratum, obuiam primum sub signis pedum
 hortet, & equitum turmæ; tum reliqui ordin
 insigni pompa; & vario symphonix canen
 dunt: ea frequentia per vicos vrbs, magnific
 ristromate ornatos, non sine honore florum
 rumque, nouus præfectus in prætorium vici
 ducitur. Præsto sunt regij famuli & curatores
 sine vlla ipsius molestia cibos, instrumenta
 suppellectilem ex maiestate suppeditent
 eadem ædes proprijs conclauibus ac coenacul
 bus, alectæ, scribæ, accensi, licitores, & foren
 nisterium omne alitur vnus Regis imperia
 plures omnium actionum & vitæ quodidie
 bitros ac testes habere se magistratus inter
 Iura autem, hoc ferè pacto redduntur, a præ
 ne ad vesperam, paucis horis ad meridiand
 missis, præcello in tribunali cõsiderat prætor
 latera iudices, cohors ad imperium parata
 stat, qui ad ius petendū accedunt, intronati
 nitoribus, procumbunt illico, & vel emine
 quid velint, elata voce pronuntiat; vel sup
 bellum recitadum propalam offerunt scriba
 tor; agitata re, de cõsiliij sententia respondet
 responsum litteris cõsignatū a scriba, ipse de
 bricato pigmento sua manu cõfirmat. Ex apert
 ministrantur omnia. solitudo, & secreta
 quia, & arcani susurri veranter, quod minor
 & fraudibus, quæ oderunt lucem, aditus sit
 lis noxæ reos, identidem comperendinant
 lente quæstra, & ad liquidum cognita causâ,

nant. itaq; oppidò pauci in tanta hominum multitudi-
ne carnificis manu finiunt vitam. Cæterùm
interea, vincti, quàm diligentissimè adseruantur
loco amplo, instar oppidi, celsis admodum parie-
tibus circumsepto; eodemq; rerum venalium co-
pia, tabernis, & opificijs, ne quid extra petendum
sit, ad omnes vitæ vsus instructo, carceri, cum ma-
gno vigilum numero præest non leui auctorita-
te vir. is per se, perque suos, custodiarum seriem
quotidie recognoscit: & quàm intentissima excu-
bat cura, ne cui, delinçtis prærio ministris, vel per-
fosso pariete, suspensivæ alicunde funibus, aut a-
lia quapiam ratione effugium pateat. Fori verò ip-
sius, & prætorix turbæ seuera admodum discipli-
na, graui malo, erratum, atque adeò murmur om-
ne compescitur. qui deliquere; ijs, quò cõspectior
ignominia sit, vexillum quoddam in manus da-
tur. cum eo vexillo, ad conuentum vsque dimis-
sum, genibus nixi persistunt: ac demum ad Præto-
ris arbitrium verberibus acerbè mulctantur. ac
multos passim videas (neque id propter adfuetudi-
nem, probro est) vibicibus liuida, & medicamen-
tis oblita facie. Porrò præfectis, cum in publicum
prodeunt, multo cum satellitio, gregibusque cli-
entum & amicorum, sella, vt dicebamus, magnifi-
ca gestari mos est: & quidem defixis in vno obtutu
oculis (quo in genere à prima ætate exercentur) ac
toto vultu ad seueritatem tristitiamque composi-
to. Frenati sequuntur equi; variæ vmbellæ circun-
stant: licetorum anteit manus: quorum, hi regia ve-
xilla; arundines illi tostas ad verbera; alij clauas
argenteas ferunt; alij, pendente ex humeris tabel-
la gypsata cum sericis floccis, inscriptũ magistra-
tus imperium ac potestatem ostentant. Hi omnes,

R 5 in or-

in ordinem bini, magnis clamoribus subter
plebem, quæ vel in domos festina se pron
etiam honoris causa vias euerit, in transi
mirum silentium: non modò interpellare
tum, sed ne contra quidem intueri fas est
militarem, non tam audacia vel firmitate
numero, & machinis, & egregia in primis
plina sustentant. Præter extraordinarias copias
varijs locis, vbi res postulat, comparantur:
gulis vrbibus, firma ac certa præsidia sunt.
ris aguntur excubiæ, quas idèidem obit
itemque valida stationes ad portas, earum
præter alia repagula serasque, impresso char
commissuris agglutinato signo, quotidie
nec nisi eodem à ministris inspecto ac pro
nito, aperire concessum est. Ad limites rep
bræ & minutæ visuntur arces. qua vero
contigui sunt, insana substructionis murus
centas amplius excurrit leucas, quantum
os admirandæ altitudinis môtes interval
Ea regionis claustra firmissima. Vbi ex illa
increbuit belli rumor; confestim à custodi
to signo, è vicinis castellis & oppidis conc
munimenta sit, quoad ab Rege duces iusto
ercitu superueniat. Equites, elegantissimo
armatûq; prælium ineunt, quaternis ex
pendentibus gladijs, quorum simul duob
quàm scienter videntur. pedites item egreg
ti pugnam capessunt. largum vnicuique
optima fide persoluitur. spectate virtut
ab imperatore honos: contra, ignavia præ
supplicium. Qui ad militiam adscripti
ijs arma priuatim nulla; quæ maxime res
Anis tumultibus otium præstat. Atque

magistratus, quò magis castè rempub. admini-
strent, ferantque incorruptam in iudicando sen-
tentiam; è longinquis peuntur locis: ita, ordinum
ductores, ac militares præfecti, ea de causa legun-
tur in didem, vt eos ipsamet caritas liberorù & cõ-
iugam, ad subeunda belli pericula, & acrius pro-
aris ac focis dimicandum accendat. Porro, huic
tot præfectis, iudicibus, populisq;, cum regio no-
mine ac potestate vnus præest vir, necis ac vitæ o-
mnium dominus, huius, vel è stipatorum & appa-
ritorum frequentia, vel ex ædium admirabili or-
nata & laxitate, vel ex ipso genere domestica dis-
ciplinæ veneranda maiestas. Octo habet à cõsilijs,
è toto Loytiarù ordine lectos viros: ab Rege se-
cundus dignitatis est gradus; summumq; totius gẽ-
tis oraculum. sexaginta circiter alit vxores, foemi-
næ tantum, vel eunuchi ministrant, ipse, nisi mutã-
dæ sedis causa, vel cum ad bella procedit; ferè nun-
quam excedere solet è regia. De omni statu pro-
uinciarum, & præfectorum actis, certior assidue
fit; veredarijs seu cursoribus ita distributis; vt in
singulos menses ex qualibet prouincia litteræ in
regiam perferatur. ij, per equos paribus fermè in-
teruallis in via dispositos, celerrimè peruolant;
suumq; in singulas positiones aduentum, quò re-
centes equi, seu ad flumina traijcienda naues illi-
cò expediatur; vel tintinnabulis perargutis è bel-
læ ceruice pendentibus; vel etiam, vt apud nos,
cornu sæpius inflato prænuntiât. Super hæc, stas
ipse tẽporibus idoneos viros ad cuncta corã inspi-
cienda, per omnes regni partes cū ampla potesta-
te dimittit, quin etiam, extra ordinẽ certos è suo-
rum fidelium numero in eam ipsam rem destina-
re consuevit, sacramento priuatim adactos mune-
ris cum

ris cum cura & cum fide fungendi, id ut quibus
 calcissimè fiat; multa Rex habet apud se diplo-
 ma, suo notata chirographo & signo; nominatim
 tum speculatoris, & locorum, & personarum
 quid emanet, consultò suppressis. Inde, vni-
 pus est, clam accepto diplomate inspector
 & censor, quam Rex iusserit verbo provinciarum
 quam vnus de populo circuit; prefectis que
 toribus, inter publicæ rei administrationem
 præsertim inter dicendum ius, dissimulant
 lit. Vbi que voluit, probè cognouit; tum de-
 adit consilium; & prolato repente diplomate
 ra omnium veneratione summus totius
 iudex & arbiter in folio collocatur. Inde
 erigit res, alios ornat laudibus, atque ad
 extollit gradus; alios, nulla cuiusquam ter-
 tione, vel in ordinem cogit, vel etiam sup-
 grauioribus afficit. Atque eo præcipuè me-
 stratus ac iudices in officio continentur. In
 his prouincijs aurea tabula velata inscrip-
 tis nomine custoditur. Eam tabulam singu-
 uilunijs velo reducto, Loytia, & prefecti
 honoris causa inuisunt, & æque ac Regem
 adorant. De mortuo Regi, è filijs maxima
 fin desint liberi (quod in tanta vxorum tur-
 rarum est) proximus è regia stirpe succedit.
 ne quid eorum causa tumultus existat, remou-
 de palatijs ad instar oppidorum incredibili
 nificencia, regio cultu apparatusque, in libe-
 stodia detinentur; proposita capitis pœna,
 eos fines iniussu pedem extulerint. Legati
 gum, qui vel amicitiam expetunt, vel æquum
 te fœdere iuncti sunt, missa obuiam nobis
 Rex comiter accipit; ac legatione peracta,

tias appellatos honoris causa, cum amplis muneribus domum remittit. Iam de thesauris, & coaccuatis auri & argenti laminis, admiranda narrantur. nec defunt qui ad nostræ monete supputationem; aureorum annua millies fermè ac ducenties centena millia Regem capere pro certo perhibent: quatum vix moriens Imperator Vespasianus, & quidem pecuniæ diligentissimus, in arario Romano reliquit. Ingens omnino summa: & in cuius contemplatione haud immeritò labore fides. venturamè satis constat, in vno Cantonis emporio, quod alijs eius plage multis & celebritate, & diuitijs inferius est; ex annonæ salariæ vectigali, centum circiter & octoginta millia coronatorum, & in mediocri quodam oppido eiusdem oræ Cantoniæ, è decimis oryæ duntaxat, amplius centum millia percipi. vt minimè dubitandum sit, quin ad fiscum perueniant immanes pecuniarum acervi quorannis: imperij magnitudinem, frequentiam populorum, exactiones capitum & ostiorum, portoria mercium, frugum omnium decimas, fructus metallorum & cætera vectigalia reputantibus. Accedit non mediocri ad summam opulentiam momenti res: quod more Turcico & sectæ Mahometanæ totius, in ditioe sinibusq; Sinarum, tributa & stipendia, præter vnum Regem, nemo profusus omniū imperat. nulli, vt apud nos, Comites, nulli Duces, Marchiones, Barones, vel dynastæ censentur. Magistratus ac præfecturas, non tã in beneficij aut præmij, quã in laboris ac muneris loco tribuit Rex: neque splèdida honorũ vocabula, & opimi redditus, heredè sepe degenerè sequuntur. suas sibi quisq; diuitias ac dignitatè, studio ac diligentia parat: nec virorum fortium & vigilantium loca, per nobilitatis

litatis fucum, ignauia & segnitie occupat. He-
 me Sinarum bona laudesque: quas tamen grauioribus malis vitijsque superari non dicitur.
 est. Religionis, que iustitie prima & precipua
 est, cura genti postrema. Sacrificulis (quos
 sermone vocant Hoxiones) exiguis admodum
 nos. templa vulgo adeunt consuetudine magis
 instituto quodam, quam quod mortalia curant
 Dijs; vel humanis dictis, factis, cogitatis
 se caeleste numen existimet. Sanè Euangelium
 cepisse olim ab Apostolo Thoma creduntur
 prædictum est: & imago testatur id ipsum
 ra mulieris, puerulum in sinu fouentis, cuius
 tes hodieque lychnuchos more nostro suscipiunt
 Sed nec Apostoli vlla iam ibi mentio: & vix
 nam ea sic effigies, prorsus ignorant. adeo, ut
 regionum longinquitate, vel diuturno cultu
 desiderio, in ea terra semen omne Christiani-
 tatis interijt. Qui sapientiores habentur, per
 nis & que non temere vulgent decretis. Per
 ra ferme somnia de transmigratione animarum
 sequuntur: & pro meritis actus vitæ, sua cuiusque
 mia & supplicia, ex communi omnium generali
 opinione constituunt; sedesque fingunt re-
 cunctis ijs, que vulgo vel ad felicitate primam
 ad miseriam extrema ducuntur. Capillum
 ligenter iccirco nutriunt, quod credant ea
 quam ansa in celum aliquando sublatum
 ficuli contra (qui quidem coenobiticam agerent
 tam) abradunt capita, quod sine tali adiumento
 dera se contenturos esse confidunt. Mundum
 uersum ex aqua initio conditum affirmant, quæ
 hementius agitata, & spumis ampullisque
 ex imis partibus & crassioribus, materiam

et præbuerit; reliqua referuarit sibi. Interrogati, quisnam initio aquas agitarit: sponte ciendi vim ijs inditam fuisse respondent, Rursus, ubi quæritur, à quo eam ipsam vim ac virtutem acceperint; subridet, quasi planè ibi sistendum, neque sit ultra procedere. Primos homines vnà cum ceteris animantibus ac plantis, aiunt è terra exstitisse: ac sine legibus, aut vlllo iure, vagos ac feros, arborum baccis, & crudis carnibus initio vesci, & sanguinem potare assuetos, ipsa dein ratione duce ac magistra, frugibus ali, tecta moliri, vrbes condere didicisse: adhibitoque studio, paulatim à barbara & agresti vita, ad cultum & mansuetudinem fuisse traductos. Non pauci, muta simulacra, vel etiam informes adorant lapides; namque ij sermone Dijs gentium sunt. Adhæc, artis cuiuslibet inventores, aliosque priuatim aut publicè benemeritos, quidam etiam parentes, carosue, in numina referunt, ijsque & statuas ac templa ponunt, & vota faciunt, & adolent thura, non mortuis modò, sed interdum etiam (quod magis detestère) viuentibus. Alij Solem, & Lunam, ac stellas, cælumque præcipuè ipsum, vnde cuncta in terras bona promanent, omni studio colendù existimant. Sunt etiam, qui inferna venerentur monstra succincta colunt, & igneo vomitu, cuiusmodi cacodæmones in Europa depingimus, neq; id rã impetrandi cuiuspiam commodi, quàm depellendi malefici causa. quippe obuersantia interdum eiusmodi visa, maiorem in modum extimescunt. Sed qui simulacris diuinos habent honores; ij inter cetera illo vel in primis ridiculo genere superstitionis vtuntur. Ad captanda itinera, vel grauiores quaslibet auspiciandas res, adhibita ad statuam precatione, sortes obser-

obseruāt: quarum est ritus eiusmodi. Dimittuntur
 globulos e ligno duos, ad iuglandis fere
 tudinem, filo traiectos; coram simulacro
 mere ac fortuito iaciunt. Si ambo supini, vel
 alterno confederint situ (quod vulgo infu-
 putatur) idolum verbis ac iurgiis male ad-
 accipiunt: dein, quasi contumelie poenitentem
 sum delinimentis, votisque, ac supplicationibus
 propitiare contendunt. Si nihilominus
 appareant fortes; idolum videlicet acerbum
 tur. ad verba accedunt verbera; in aquas
 tur; amburitur igni: dein blanditijs deuotius
 missis placatur. atque in hac vicissitudine
 persistunt, quoad facta in fortes ambo
 nā consistant. Tum verò, modulato carmine
 tes laudesque agunt inani Deo. mox etiam
 conditas coctasque gallinas, anates, anseres
 zam, & quod præcipuo est in honore mensam
 offerunt suillum caput, & cantharum vini
 vbi singulis aliquid in disco; porcini caput
 auriculas, reliquarum altilium ungues, vitæ
 tas aliquot in ara simulacro appoluerint (quod
 tus est libandi mos) ceteras ipsi dapes magis
 tripudio, & effusa lætitia comedunt. Mortuorum
 exsequiæ celebrantur in hunc ferè modum
 familias, vt exspirauit, quàm optimis vestibus
 indutum, in cathedra collocat. huic ad genua
 cumbens vxor primùm, dein filij, tum reliqui
 incepti propinqui & amici cum laments & lacrimis
 mis vltimum dicunt Vale. Postea corpus in
 includunt, ex odorata & minimè putri materia
 commissuris cum alio spissamento, ne fœtus
 net; tum lamina ferrea diligenter obstruitur
 arcam in amplo con clauis, vestitis lino parietibus

terra suspendunt, ac linteo tegunt, in quo picta
 imago defuncti conspicitur. Ante id conclaue,
 aut in ipso ædium vestibulo, stant mensæ opiparis
 onustæ dapibus, quindecim ipsos dies arca domi
 adseruatur: cognati & noti locum officij causa
 frequentant; sacerdotes verò, noctu præsertim, pia
 cularia sacra Dijs manibus faciunt; ac pictilem
 chartam vel super demortui cadauer cum certis
 carminum præfationibus cremant; vel prætentis
 foro conclauis funibus appensam agitant; vocife-
 rantes, eo motu animum defuncti ocyus ad astra
 tolli, post quintumdecimum diem, arca in cam-
 pum sepultura dicatū solenni pompa deuehitur:
 ubi cadauer inclusum, paulatim absunt dies. in-
 terca sese identidem Hoxiones ingurgitant cibo:
 atque illecti sagina, locupletum præcipuè funeri-
 bus inhiant. Mortuos, proximi biennium, vel et-
 iam triennium lugent. quo temporis spatio crassi-
 rem tunicam apprimunt carnibus, & horrida fe-
 ce recte præcingunt. filij, si personam gerant publi-
 cam, illicò se abdicant magistratu. Hæc de sepul-
 cris. Ac ne maritimæ quidem res suis carent super-
 stitionibus. Quæ naues primùm deducendæ sunt,
 hæc Lunæ, vel cuiuspiam fabuloso dicatas Deo, va-
 riijs expiamentis & supplicationibus lustrare mos
 est. Ac cæteris item in rebus alias alij cæremonias
 ac ritus obseruant. Sunt qui omnem de Dijs ac spi-
 ritibus opinionem planè & impune derideant: ve-
 rum esse interitum hominum ac iumentorum; ne-
 que post mortem restare quicquam omnino, arbi-
 trentur. Huic de superis persuasioni, consentanea
 hominum ipsorum inter ipsos est fides: quam ea-
 tenus colūt, quatenus commercij necessitas, & fru-
 ctuosa existimationis ratio postulat. ea remota,
 S
 nequa

nequaquam ij sunt, quibuscum in tenebris
 quin etiam, totius humanitatis multis in
 dentur expertes. alienigenam ferme auerſam
 interiore (vt dictum est) vsu & hospicio
 Acre alieno preſſi, liberos vel mancipio
 dāt; vel etiam (quod multò flagitioſius est)
 ta omni lenociniorum arte, prostituunt.
 enormem in longitudinem excrescere
 quasi verò id (quemadmodum apud Græcos
 & crepidis vti, & comam alere) ingenni
 & sordidis operibus nequaquam occupati
 um ſit. Cognitores capitalium rerum,
 toties cauſa, per ſpeciem lenitatis, diſam
 tatem exercent. quippe rei, quorum
 per eſt multitudo, interim onuſti catenis
 præſertim, artiſſimeque inter ſe conſtricti
 ſtricti, ad eò ſæua ac tetra cuſtodia detinentes,
 dilatam à iudicibus mortem haud pauci
 nis accerſant, ſibiq; ipſi afferant vim.
 conſpectu comellantis ac ludibundi ſæpe
 ſerix quaſtiones per tormenta exercentur
 rum cùm alia ſunt genera; tum illud
 Pro virgarum faſcibus cubitali arundine
 cuius ante meminimus, lata digitos
 ſa vnum; & quidem igne toſta, quò
 ciat plagam, hoc ſcruitiæ inſtrumento,
 torum, ac ſæpe in fontium artus ac planta
 criter & acerbè caduntur, vt qui non
 mo ſunt corpore, vel fracti ac debilitati
 dant; vel etiam inter ipſa verbera non
 expirent. Cùm hac gentis immanitate,
 bido coniuncta eſt. abdomini ceteriſq;
 homine voluptatibus intemperanter
 Leges & edicta magis ad ſeruitutem & abiectionem

quàm ad virtutem & animi magnitudinem, infor-
 mant populos: atque ob id ipsum, etiam in bellica
 re nationibus alijs inferiores haud immeritò exi-
 stimantur. Externum ad grauiores expeditiones
 conducunt militem. Id firmamētum est belli. Rex,
 barbara & stulta quadam arrogantia, sese domi-
 num mundi, cæli filium appellat. Priuatorum for-
 tunas, & partem sudore & vigilantia rem, per pu-
 blicos & exactores durissimos atterit: ex ipsis
 etiam capturis impudicarum, quod à Caligula o-
 mni factum legimus, foeditissimo vectigali institu-
 it. Externorum Regum oratores, quos quidem iu-
 ramentum beneficiario sibi habet obnoxios (sunt autem
 plures varijs impositi nationibus, quarum olim
 imperium deposuit Sina) per summum fastum &
 superbiam tractat. Non nisi humili equo insiden-
 tes, qui pro habenis vili regatur fune; in regiam
 urbem despiciatissimi introeunt. dein pedites in-
 ter palatij aditum accepti; ad partem eam in qua la-
 tere audierint Regem (nam ipsius quidem aspectu
 prorius arcentur) cum quina ex intervalis adora-
 tione procedunt, tum clara voce, legationem, nixi
 genibus peragunt. adest regius apparitor, qui cun-
 cta per scribam excipiat, idemque, veluti numinis
 internuntius, ferat ab Rege responsum. eo acce-
 pro responso, celsim orator, & subinde flectens ge-
 nua, planè inhonoratus abscedit. Inter hæc, & alia
 longe turpiora, quorum vel mentionem bene mo-
 rata horreat mens; nihilominus elato supercilio
 Sinæ reliquas omnes gentes præ se contempunt: ru-
 des, inertes, barbaras putant. de suis tantum ipsi
 rebus magnificè & gloriose non sentiunt modo,
 sed prædicant. Nostris tamen hominibus tribue-
 re non nihil videntur. quippe Sinas utroque oculo præ-

lo præditos aiunt, Europæos altero, cæteros
 tro. In hosce mores & instituta, Christi disci-
 nam inferere, quantæ sit molis, quilibet non
 peritus rerum existimator facilè iudicauerit.
 stant regia edicta, & difficultas introitus. Ob-
 spirationes antistitū, qui peregrina in eas
 ras inferri sacra; & extorqueri sibi nefarios
 & coargui mendacia minimè patiuntur, obli-
 gionis feracitas, & libidinum illecebræ, & cer-
 malorū irritamenta; & quo nihil cœlesti philo-
 phiæ inimicius est, fastus & superbia, & suarū
 um rerum amor quidam infinitus, accedit
 tio puerilis, & fabulæ, & opinionum haustu-
 ipso lacte peruerfitas. Verūm nihil planè
 est impedimēto, quàm nostratium Christiano-
 (quos ethnicis præluere ad omnem iustitiam
 castitatem oportuerat) tantò nomini ac pro-
 oni minimè consentanea quotidiana vitia
 cumenta, neque enim tantam spectata pauca
 innocentia & virtus adstruit Euangelio
 quantam insignis multorum, & notissimi ser-
 iusque, avaritia & improbitas adimit. Hæ-
 nus de Sinarum moribus: quo in genere varia
 etsi nondum ad plenum explorata, subinde
 sitaniam perferuntur: quæ ego si persequi velim
 immemor propositi mei sim, quo mihi præ-
 nostrorum hominum acta, non aliarum gen-
 ritus, vel instituta, litteris mandare decreuerim.
 Nunc ad institutum reuertor. E Sinarum provin-
 cijs, maximè occidua est Cantonia. Eò primò
 peruenias, multæ occurrunt insule; quas præ-
 cti regij præsidijs & classibustenant: neque
 forum iniussu progredi aduenas Cantoniæ
 fas. Fernandus Andradius, vt exponere cepit

ram, cum ad Tamum insulam peruenisset; post diu
turnam moram, transitu agrè tandem impetrato,
cum duobus expeditis & egregiè ornatis nauigijs,
cætera classe ad Tamum relicta, Cantonis portum
inuehitur; ac magistratuū permissu Thomam lega-
tū exponit; cui ædes & lautia de more attributa. ibi
Fernandus, mira lenitate ac iustitia contrahendo
cum incolis; haud ita difficili negotio aditum ad
ea commercia nostris aperuit: auxit probitatis ex-
istimationem, quod sub tēpus reuersionis, de suo
discessu per præconem tota vrbe denūtiari iussit;
vt si quis quid vel ab se, vel ab suorum quopiam,
vel crediti, vel commodati, vel quouis alio nomi-
ne repetere vellet; maturè profiteretur. Ea res vi-
delicet magni & innocentis animi visa. & ex vni-
us viri moribus, de totius nationis virtute nimi-
rum existimabant: apparebatque maximo cum rei
Lusitanæ incremento societatem hanc institutam;
nisi post Fernandi profectiōem, aliorum deinde
nauarchorum cupiditas ac licentia, qui Malaca ad
spem ingentis lucri, in eadem loca venere, opinio-
nem Lusitanicæ iustitiæ fideique propemodum su-
stulisset omnem. Siquidem ex ijs quidam ad Ta-
mum in terram egressi primò ne appellatis quidè
magistratibus, castellum excitarunt. ibi tormen-
tis vigilijsque dispositis, imperium vsurpare, ne-
gotiationem communem interuerrere, ac sibi pro-
priè vindicare; externos æquè atque incolas in-
iurijs & contumelijs intolerandis afficere; virgi-
nibus vim inferre; à plagiarijs ingenuos ingenu-
asque coemere; non popularibus modò suis, & op-
timo Regi, verum etiam, quo nihil atrocius est,
Christianæ disciplinæ, sanctissimisque parentum
institutis, dedecori ac probro esse, itaque paucis

diebus, infligante malo demone, meriti sunt non pro socijs amicisve, sed pro immanibus hostibus atque hostibus haberentur. neq; verò iucius, hæc ipsa minuere Barrium & eleuare deo. cuius ego auctoritate fretus, multa retinere nisi eadem illa Goesius primùm, dein Oplanè disertis verbis arguerent. Igitur Lusitanæ præfectis regijs valida classe circumfessi, cum eo iam esset vt caperentur; seua tempestas ventis coorta Sinarum naues dissipauit, ac distulit eam occasionem elapsi, pecunia, quam gloria spectiores Malacam rediére. Tristior multo Thomæ Petreij legationis exitus. is magno quadrimestre amplius iter emensus; cum ad denique peruenisset; præoccupatas cum alio tum verò Cantoniorum magistratum literarum criminationibus, Regis & Satriaparum offensis. ita, non modò Regis conueniendi potestatis facta non est; sed etiam de consilio sententia pro exploratore comprehensus, & Cantoniorum missus, in carcerem conditur: vbi omnibus modis paulatim absumptus, inter maleficorum que nocturnos vitam miserabili sine coacta. Hunc maximè in modum, paucorum scelerum nati Sinarum animi, & famæ fideique inaudibile damnum est factum. ac deinceps, quotquot in ea loca vel suis, vel alienis nauibus uenère; pessime accepti multarique tum complures in annos, nomini Christiano, ac Lusitano præsertim, ora nulla fuit infestior.

Libri sexti finis.

HISTO